
СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 336:314.8:330.35.01

doi: 10.15330/apred.2.17.227-235

Кужелєв М.О.¹, Федина В.В.², Стабіас С.М.³

«СРІБНА ЕКОНОМІКА»: СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК

¹ ПВНЗ "Європейський університет",
кафедра фінансів, обліку та оподаткування,
бульв. Академіка Вернадського, 16-в, м. Київ,
03115, Україна,
тел: +38(044) 4230049,
e-mail: m-kristo@ukr.net,
ORCID 0000-0002-7895-7879

² ПВНЗ "Європейський університет",
кафедра фінансів, обліку та оподаткування,
бульв. Академіка Вернадського, 16-в, м. Київ,
03115, Україна,
тел.: +38(066) 4504117,
e-mail: vita.fedyna.eu@gmail.com,
ORCID 0000-0002-3916-5932

³ ФОП «Стабіас»,
вул. Миру, 14/46, м. Запоріжжя,
69019, Україна
тел.: +38(099)1908979,
e-mail: mail@stabias.com,
ORCID 0000-0003-2758-5662

Анотація. Статтю присвячено дослідженню сутності концепції «срібної економіки» як нового підходу до вирішення проблеми старіння населення, з якою стикнувся і світ, і Україна. Методологією проведення дослідження стали методи факторного аналізу та синтезу, діалектичний, логіко-семантичний, графічний, методи порівняння та узагальнення.

Традиційно старіюче населення сприймається як фінансовий тягар для економіки та загроза благополуччю майбутніх поколінь. В складних демографічних умовах розвинені країни світу почали реалізовувати спеціальну політику, спрямовану на підтримку старіючого населення. Розглянуто принципи ООН щодо людей похилого віку, основна теза яких полягає у створенні умов для максимальної самореалізації в суспільстві, унеможливленні вікової дискримінації, які в комплексі забезпечать гідне життя для українців похилого віку. Доведено, що старіння населення, крім негативних наслідків, може стати новим ресурсом економічного зростання країни за рахунок розширення ринку праці, збільшення споживання та зростання виробництва.

Розглянуто важливі економічні, соціокультурні та політико-правові чинники становлення та розвитку «срібної економіки». Зазначено, що такий процес має відбуватись в рамках державного регулювання. Відповідно окреслено основні напрями державної політики, які сприятимуть розвитку «срібної економіки» в країні.

Встановлено вплив «срібної економіки» на ефективність розвитку системи пенсійного забезпечення в країні. Визначено, що пенсійна реформа є методом захисту стійкості пенсійної системи через підвищення рівня зайнятості людей літнього віку. Доведено, що в умовах пенсійного реформування люди «срібного віку» становлять прихований потенціал для

розв'язання фінансових проблем системи пенсійного забезпечення і можуть стати джерелом збалансування такої системи.

Зроблено висновок про те, що позитивний вплив «срібної економіки» можливий лише при умові усвідомлення сучасним суспільством необхідності зміни ставлення до людей літнього віку і повноцінної інтеграції їх у соціальне та економічне життя суспільства.

Ключові слова: срібна економіка, срібна індустрія, люди похилого віку, активне довголіття, успішне старіння.

Kuzheliev M.O.¹, Fedyna V.V.², Stabias S.M.³

"SILVER ECONOMY": SOCIAL ASPECTS AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT

¹ Private Higher Education Establishment
"European University",
Department of Finance, Accounting and Taxation,
boulevard Academician Vernadsky, 16-v, Kyiv,
03115, Ukraine,
tel. +38(044) 4230049,
e-mail: m-kristo@ukr.net,
ORCID 0000-0002-7895-7879

² Private Higher Education Establishment
"European University",
Department of Finance, Accounting and Taxation,
boulevard Academician Vernadsky, 16-v, Kyiv,
03115, Ukraine,
tel. +38(066) 4504117,
e-mail: vita.fedyna.eu@gmail.com,
ORCID 0000-0002-3916-5932

³ Private individual entrepreneur "Stabias"
Myru str., 14/46, Zaporizhzhia,
69019, Ukraine,
tel. +38(099)1908979,
e-mail: mail@stabias.com,
ORCID 0000-0003-2758-5662

Abstract. The article is devoted to the study of the essence of the concept of "silver economy" as a new approach to solving the problem of population aging, which is faced by both the world and Ukraine. The methodology of the study were the methods of factor analysis and synthesis, dialectical, logical-semantic, graphic, methods of comparison and generalization.

Traditionally, an aging population is perceived as a financial burden on the economy and a threat to the well-being of future generations. In difficult demographic conditions, the developed countries of the world have begun to implement special policies aimed at supporting the aging population. The UN principles on the elderly are considered, the main thesis of which is to create conditions for maximum self-realization in society, to prevent age discrimination, which together will ensure a decent life for elderly Ukrainians. It is proved that the aging of the population, in addition to the negative consequences, can become a new resource for economic growth of the country by expanding the labor market, increasing consumption and increasing production.

Important economic, socio-cultural and political-legal factors of formation and development of the "silver economy" are considered. It is noted that such a process should take place within the framework of state regulation. Accordingly, the main directions of state policy that will promote the development of the "silver economy" in the country are outlined.

The influence of the "silver economy" on the efficiency of the development of the pension system in the country has been established. It is determined that the pension reform is a method of

protecting the sustainability of the pension system by increasing the employment rate of the elderly. It has been proven that in the context of pension reform, "silver age" people have a hidden potential to solve the financial problems of the pension system and can be a source of balancing such a system.

It is concluded that the positive impact of the "silver economy" is possible only if modern society is aware of the need to change attitudes towards the elderly and their full integration into the social and economic life of society.

Key words: silver economy, silver industry, elderly, active longevity, successful aging

Вступ. Кінець ХХ століття виявився неоднозначним у своєму соціально-демографічному розвитку. З одного боку, одне із найцінніших досягнень людства минулого століття – безпрецедентне збільшення тривалості життя, а з іншого – зниження народжуваності – призвели до процесу старіння населення країн у глобальному масштабі. У 2004 році населення світу досягло близько 6,2 млрд. людей, а вік кожного десятого становив 60 років і більше. До 2025 року, за прогнозами ООН, населення зросте у три рази (порівняно з 1950 р.), у 6 разів – чисельність людей літнього віку, а осіб старше 80 років збільшиться в 10 разів. Це створить величезне економічне навантаження на молоде покоління та загрожує підірвати соціальну політику багатьох країн.

Демографічна ситуація в Україні аналогічна світовій. Так, уже сьогодні наша держава входить в 30 країн з дуже високим рівнем старіння населення. На початок 2020 року частка осіб у віці 60 років і старше у віковій структурі населення становила 23,4%, тобто кожен четвертий українець мав вік понад 60 років. У найближчі десятиліття цей негативний тренд лише посилиться. Це означатиме, що Україна є і залишатиметься надалі однією з «найстаріших» країн світу. Як наслідок, така ситуація спричинить виклики, пов'язані зі стабільністю і системи пенсійного забезпечення, і фінансової сфери загалом, функціонуванням ринку праці та системи охорони здоров'я, розвитком сфери соціальних послуг. Старіння населення спричинить зниження попиту на житло, автомобілі, одяг та інші товари суспільного вжитку, які сьогодні в більшості орієнтовані на молодь, та зростання попиту на медичне і соціальне обслуговування, переорієнтацію послуг з організації дозвілля, банківських, туристичних, страхових та інших послуг на людей літнього віку.

Отже, невідворотність демографічного старіння вимагає адекватної реакції суспільства на зміни соціально-демографічних умов життєдіяльності населення та наслідки прискореного старіння, до яких воно призведе, та дає змогу говорити про необхідність становлення та розвитку так званої епохи «срібної економіки» або «економіки довголіття».

Незважаючи на те, що термін «срібна економіка» нині досить активно використовується у суспільстві, у вітчизняній економічній літературі науковців, які досліджують дану тему, небагато: А. Жуковська [1], О. Кірнос [2], Т. Коваль [3], О. Степанова [4]. Це і зумовлює актуальність даного дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування сутності концепції «срібної економіки», окреслення перспектив її розвитку та розробка заходів державної політики, які сприяли б інтеграції людей літнього віку у соціальне та економічне життя суспільства.

Результати. Донедавна старіння населення розглядалося лише з негативного боку, вивчалися його економічні та демографічні наслідки: сповільнення природного відтворення населення, збільшення економічного навантаження на працездатних громадян. На тлі скорочення народжуваності, збільшення середньої очікуваної тривалості життя при народженні, зростання демографічного навантаження деякі розвинені країни світу почали реалізовувати спеціальну політику, спрямовану на

підтримку старіючого населення. Адже, обмежити людей «віковою резервацією» можливо тоді, коли вони становлять незначну частину суспільства. А коли їхня кількість постійно зростатиме, зробити це буде дедалі важче, бо незабаром означатиме необхідність викреслити із життя половину дорослого населення.

Тобто, сьогодення вимагає відмови від традиційної політики встановлення вікового обов'язкового цензу для виходу на пенсію, усунення бар'єрів для можливості працевлаштування людям старшого віку і продукує необхідність збалансування між двома періодами життя – трудовим і пенсійним та, як наслідок, забезпечення на цій основі гідні умови життя літніх людей [5].

У руслі мінімізації таких загроз, наприклад Фонд ООН в сфері народонаселення, розробив масштабну компанію «Сім мільярдів дій» для того, щоб категорія найстаршого населення могла зробити свій внесок у сталий розвиток суспільства. В Україні також 11.01.2018 р. розпорядженням № 10-р Кабінету Міністрів України схвалено «Стратегію державної політики з питань здорового та активного довголіття населення на період до 2022 року», де визначені пріоритетні напрями протистояння демографічним змінам [6]. Відтак, формується нова модель соціальної політики.

Поліпшення якості життя населення літнього віку дедалі більше стає стратегічною метою, на виконання якої наразі спрямовується політика соціально орієнтованих держав світу. Місце і роль літніх людей найбільш точно висвітлено в Принципах ООН «Зробити повноцінним життя осіб похилого віку» [7], прийнятих 46 Генеральною Асамблеєю ООН 16.12.1991 р., які можна структурувати в п'ять груп: незалежність, участь, догляд, реалізація внутрішнього потенціалу, гідність (рис. 1).

Рис. 1. Принципи ООН щодо людей похилого віку

Fig.1. UN Principles for the Elderly

Джерело: побудовано авторами на основі [7]

Головна ідея цих принципів полягає у створенні універсального безбар'єрного простору й умов для максимальної самореалізації в суспільстві, унеможливленні вікової дискримінації, які в комплексі забезпечать гідне життя для українців похилого

віку.

Як свідчать біографічні дані багатьох відомих людей, життя в літньому віці може бути «активним» протягом близько 18-20 років. Смерть від хвороб така ж часта і у інших вікових групах, як і у похилому віці, тому «не варто вважати старість деструктивним етапом онтогенезу і залишати на узбіччі життя людей похилого віку» [3].

У цьому контексті особливої актуальності набуває питання переходу країни на новий рівень суспільного розвитку, формування так званого суспільства «можливостей», появу нового виду економіки – «срібної економіки».

Термін «срібна індустрія», або «срібна економіка», вперше з'явився в 70-ті роки ХХ століття в Японії [8] і отримав свою назву через колір сивого волосся громадян, на яких така економіка націлена. Ключова теза «срібної економіки» полягає в тому, що старіння населення, крім негативних наслідків, може стати новим ресурсом економічного зростання країни за рахунок розширення ринку праці, збільшення споживання та зростання виробництва, що підтверджується результатами досліджень аналітичних агентств Accenture та Оксфорд Економікс. Потенціал срібної економіки в США у 2020 становив 2,2% ВВП та 5 млн робочих місць, у Німеччині – 2,1% ВВП та 5 млн робочих місць, у Великій Британії – 2,5 % ВВП і 1,3 млн робочих місць [9].

Срібна економіка, відповідно до програмних документів Європейської Комісії «Growing the European Silver Economy» (2015 р.), – це економічні можливості, що виникають внаслідок державних та споживчих витрат, пов'язаних зі старінням населення та особливими потребами населення від 50 років і більше; можливості для підвищення конкурентоздатності робочої сили та якості життя, створення нових робочих місць та інноваційного росту [10].

Поняття «активного довголіття», «успішного старіння» близькі за своєю суттю до дефініції «срібна економіка», але відрізняються суб'єктивним станом. «Срібна економіка» – це фактично середовище можливостей, яке створене державою для реалізації особою свого соціального потенціалу. Це середовище, в якому люди літнього віку (від 50 років і старше) ведуть здорове та продуктивне життя, працюють, інтегровані у всі сфери суспільства [11]. Основу такого середовища становить дотримання толерантності та політкоректності щодо людей похилого віку, повага до їхнього віку та загалом до цього етапу в житті людини.

Чинники становлення та розвитку «срібної економіки» можна умовно розділити на три групи: економічні, соціокультурні та політико-правові.

До економічних чинників слід віднести:

- зростання матеріального добробуту людей літнього віку;
- підвищення уваги бізнесових структур до клієнтів старшого віку;
- стрімкий розвиток сфери сервісу, поява нових видів послуг, зорієнтованих на «срібне покоління»;
- зростання асортименту та обсягу товарів.

Групу соціокультурних чинників становлять:

- поширення ідей гуманізації у суспільстві;
- підвищення цінності «старості» як особливого життєвого періоду, періоду мудрості;
- підвищення статусу літньої людини в суспільстві;
- зростання активності людей похилого віку в сучасному соціумі.

До політико-правових факторів належать:

- боротьба з дискримінацією за віковою ознакою у багатьох суспільствах;
- законодавча підтримка соціально-економічної активності людей похилого віку в національному та міжнародному масштабі;

- розвиток соціальної політики щодо людей поважного віку.

Необхідність та перспективність розвитку «срібної економіки» є незаперечною. Але цей процес має відбуватись в рамках державного регулювання. Основу державної політики розбудови «срібної економіки» мають становити [1; 12–14]: 1) боротьба з негативними стереотипами щодо старості; 2) усвідомлення різноманітності споживчих звичок та поведінки представників різних поколінь. Це вимагає заходів зі стимулювання виробництва товарів на послуг для людей похилого віку шляхом надання пільг підприємствам, що займаються таким видом діяльності, а також проведення досліджень ринків товарів та послуг для людей похилого віку для виявлення тих, які потрібні літнім людям, але відсутні на ринку; 3) подолання бар'єрів, пов'язаних зі старінням та активністю в старості. Необхідно створити умови для навчання протягом усього життя, підвищення мобільності та активізації міграції населення як у середині і країни, так і на міжнародному рівні, яке сприятиме підвищенню гнучкості ринку праці; 4) усвідомлення підприємствами та організаціями відповідальності перед суспільством, яке старіє. Необхідно забезпечити підтримку продовження трудової діяльності людей похилого віку шляхом розробки та затвердження відповідних державних програм, наприклад: програми, що регулює варіанти виходу на пенсію; програми адаптації робочих місць до особливостей менталітету та фізичного самопочуття літніх співробітників; програми безперервного навчання; соціальної програми зниження рівня дискримінації за віком тощо; 5) пропаганда позитивного ставлення до працівників похилого віку, а саме: інформування суспільства про проблеми людей похилого віку, створення сприятливих умов для діяльності недержавних організацій підтримки літніх людей, сприяння формуванню доброзичливого ставлення до осіб похилого віку. Як результат, слід очікував появу людини «срібного віку», «нового літнього» (англ. *new old*) – освіченої, економічно та соціально активної, продуктивної та забезпеченої людини [15].

Ще одне питання, яке майже не обговорюється науковою спільнотою, це вплив «срібної економіки» на систему пенсійного забезпечення. Це питання набирає особливої актуальності в умовах постійного дефіциту коштів Пенсійного фонду і покриття його з Державного бюджету України. Пенсійна реформа, основний механізм втілення якої полягає у запровадженні тривірневої пенсійної системи з поєднанням розподільчого і накопичувального принципів фінансування, розрахована на молоде покоління, тобто почне реалізуватися лише через 15-20 років після дати введення всіх її рівнів. Це довгостроковий проект, а питання достойного пенсійного забезпечення людей літнього віку – це болюче питання сьогодення.

Вплив становлення «срібної економіки» на ефективність розвитку системи пенсійного забезпечення відображено на рис. 2.

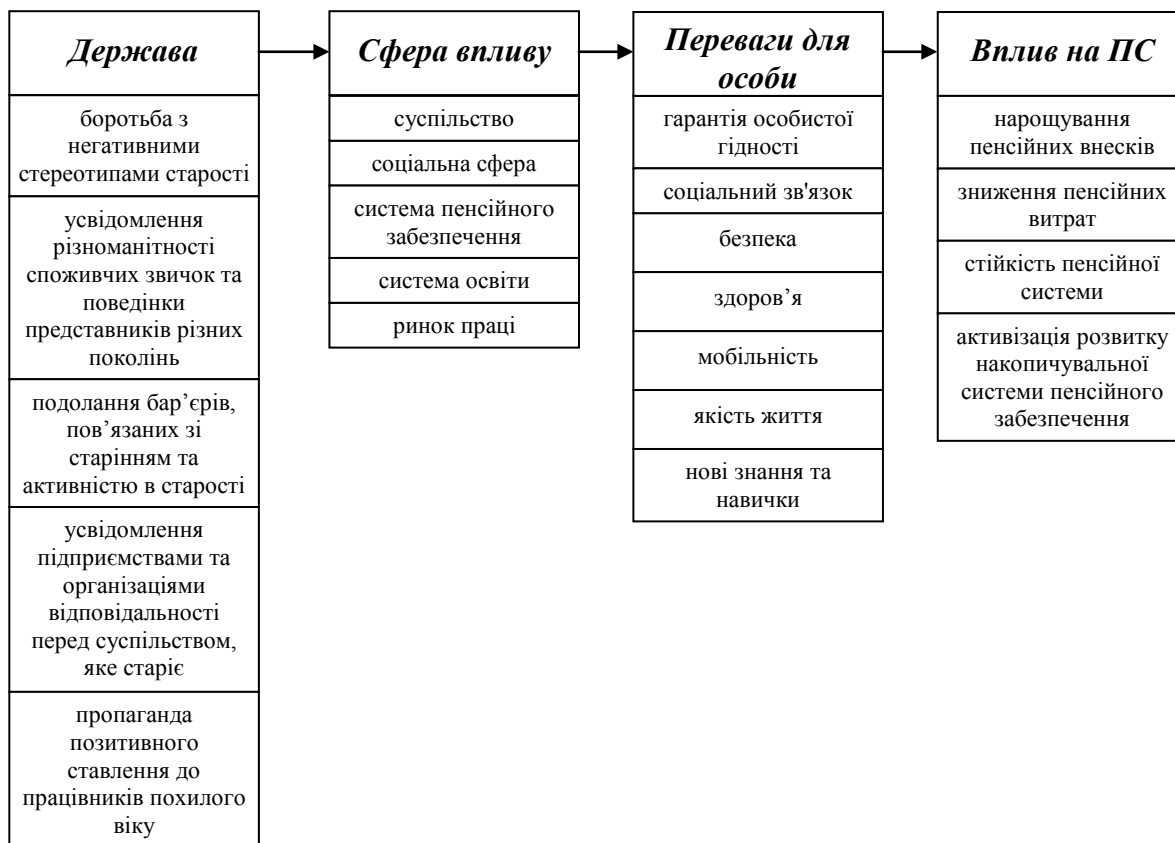

Рис. 2. Розвиток «срібної економіки» через призму впливу на пенсійну систему
 Fig.2. Development of the "silver economy" through the prism of the impact on the pension system

Джерело: складено авторами

Світовий досвід [15, 16, 17, 18, 19] свідчить, що пенсійна реформа є одним із методів адаптації країни до наслідків старіння населення. Така реформа є методом захисту стійкості пенсійної системи через підвищення рівня зайнятості людей літнього віку. У рамках реформи в зарубіжних країнах було запроваджено наступні напрями адаптаційної державної політики, які умовно можна розділити на три групи:

0. обмежувальна політика (підвищення пенсійного віку; скасування можливості дострокового виходу на пенсію; збільшення періоду сплати страхових внесків; відміна допомоги по безробіттю в перед пенсійний період);
1. заохочувальна політика (стимулювання відтермінування виходу на пенсію шляхом звільнення від сплати внесків до солідарної пенсійної системи; можливість поетапного виходу на пенсію; зменшення тривалості робочого дня з можливістю отримувати часткову пенсію; надання працівникам старшого віку доступу до додаткової освіти, забезпечення безперервного навчання; зменшення розмірів внесків на соціальне страхування або компенсування витрат на оплату праці роботодавцям за працівників передпенсійного (пенсійного) віку);
2. політика, спрямована на формування більш позитивного іміджу працівників старшого віку (кодекси поведінки щодо людей літнього віку, законодавство щодо заборони вікової дискримінації).

В умовах пенсійного реформування люди «срібного віку» становлять прихований потенціал для розв'язання фінансових проблем системи пенсійного забезпечення і можуть стати джерелом збалансування такої системи. У цьому контексті, подальше збільшення пенсійного віку (до 65 років та усунення гендерної диференціації),

інтеграція людей старшого віку до ринку праці, створення системи протидії віковій дискримінації з боку роботодавців; запровадженням стимулів для найму працівників старшого віку, впровадження програми захисту зайнятості старших людей, формування системи стимулів до збільшення розмірів пенсійних внесків, встановлення обмежень для раннього виходу на пенсію та отримання професійних пільгових пенсій – це та сукупність заходів, реалізація яких призведе до зниження пенсійних витрат, нарощування пенсійних внесків і, як наслідок, до збалансування пенсійної системи.

Висновки. Традиційно старіюче населення сприймається як фінансовий тягар для економіки і загроза благополуччю майбутніх поколінь. Якщо негативні наслідки старіння населення є неминучою реальністю, то реалізувати позитивний потенціал «срібної економіки» є можливим лише за дотримання низки умов. Використати дивіденд «довголіття» можливо тільки тоді, коли сучасне суспільство усвідомить необхідність кардинальної зміни ролі людини літнього віку, змінить ставлення до людей похилого віку, змусить себе змістити акцент із загроз на потенційні можливості, які несе в собі «срібна економіка». Новий етап сталого розвитку в умовах старіючого населення спонукає не тільки до теоретичного осмислення концепції «срібної економіки», але і практичної її реалізації.

1. Жуковська А. «Срібна економіка» як ресурс інклюзивного розвитку національної економіки. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*, 2020. Вип. 3. С. 37–53.
2. Кірнос І. Економічна активність людей похилого віку: різноманіття ракурсів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. Вип. 25-2. С. 72–77.
3. Коваль Т. В. Від геронтології до «філософії похилого віку». URL: http://eprints.zu.edu.ua/13088/1/19_kov.pdf (дата звернення: 18.09.2021).
4. Степанова О. В. Економіка довголіття: нові виклики для рівності та фінансової стійкості. Механізми реконструктивного економічного розвитку та соціальні критерії їх ефективності. Монографічний збірник. Київ, 2017. С. 190–222
5. Kuzheliev M. O., Fedyna V. V. Analysis of legislative initiatives concerning the accumulative system of compulsory state pension insurance. *Innovations in science and education: challenges of our time*. 2017. P.33–38.
6. Стратегія Національного плану дій з питань старіння до 2022 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/uryad-shvaliv-strategiyu-derzhavnoyi-politiki-z-pitan-zdorovogo-ta-aktivnogo-dovgolitya-naselennya-na-period-d0-2022-roku> (дата звернення: 18.09.2021)
7. Зробити повноцінним життя осіб похилого віку – Принципи ООН, прийняті Генеральною Асамблеєю ООН 16.12.1991 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_314#Text (дата звернення: 18.09.2021)
8. Ли Д. Дж. Политика «серебряной индустрии». *Власть*. 2007. № 6. С. 86–89.
9. Silver Economy Study: How to stimulate the economy by hundreds of millions of Euros per year. URL: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/silver-economy-studyhow-stimulate-economy-hundreds-millions-euros-year>
10. The Silver Economy as a Pathway for Growth. 2015. URL: <http://www.oecd.org/sti/the-silver-economy-as-a-pathway-to-growth.pdf> (дата звернення: 18.09.2021)
11. Kuzheliev M., Posnova T., Nechyporenko A., Sokyрко O. Theoretical Aspects of Investing in Human Capital in the Conditions of Formation of the Creative Economy. *Advances in Economics, Business and Management Research*. 2019. Vol. 95. P. 64–69.
12. Kozlovskiy S., Bilenko D., Kuzheliev M., Lavrov R., Kozlovskiy V., Mazur H., Taranych A. The system dynamic model of the labor migrant policy in economic growth affected by COVID-19. *Global Journal of Environmental Science and Management*. 2020. №6(SI). P. 95–106.
13. Halushchak I., Melnyk V., Myhovich T., Zhytar M. Methodical aspects of evaluation of financial architecture of economy. *WSEAS Transactions on Business and Economics*. 2020. Vol. 17. P. 260–268.
14. Reday-Mulvey G. Working beyond 60?: key policies and practices in Europe. Geneviève Reday-Mulvey. Hampshire, New York: Palgrave Macmillan, 2005. P. 234.
15. Eurofond. Role of governments and social partners in keeping older workers in the labour market. Toms Feifs, Tina Weber, Vargas, Karel Fric. Dublin: European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, 2013. P. 50.
16. A Society for all Ages: Challenges and Opportunities. United Nations Economic Commission for Europe,

Edited by Astrid Stuckelberger and Andres Vikat, 2008. 105 p

17. Live longer, work longer. Paris : OECD, 2006. 146 p.

18. Mainstreaming Ageing: Indicators to Monitor Sustainable Policies. European Centre. Vienna : European Centre Vienna, 2007. 850 p.

19. Eatock D. The silver economy: Opportunities from ageing. European Parliament, 2015. P. 1–8.

References

1. Zhukovskaya, A. "Silver Economy" as a resource for inclusive development of the national economy". *Bulletin of Ternopil National University of Economics*, no. 3, 2020, pp. 37–53.
2. Kirnos, I. "Economic activity of the elderly: a variety of perspectives." *Scientific Bulletin of the International Humanities University*, no. 25-2, 2017, pp. 72–77.
3. Koval, T.V. "From gerontology to "philosophy of old age." Eprints, eprints.zu.edu.ua/13088/1/19_kov.pdf. Accessed 18 Sept.2021.
4. Stepanova, O.V. *The economy of longevity: new challenges for equality and fiscal sustainability. Mechanisms of reconstructive economic development and social criteria of their efficiency*. Monographic collection. Kyiv, 2017, pp. 190–222.
5. Kuzheliev, M.O., and V.V. Fedyna. "Analysis of legislative initiatives concerning the accumulative system of compulsory state pension insurance." *Innovations in science and education: challenges of our time*, 2017, pp. 33–38.
6. Strategy Of State Policy On Healthy And Active Longevity Of The Population Until 2022. Verkhovna Rada of Ukraine, zakon.rada.gov.ua/laws/show/10-2018-%D1%80. Accessed 18 Sept.2021.
7. Make the life of the elderly full - UN Principles adopted by the UN General Assembly on December 16, 1991, zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_314#Text. Accessed 18 Sept.2021.
8. Lee, D. J. "The policy of the "silver industry." *Power*, no. 6, 2007, pp. 86–89.
9. "Silver Economy Study: How to stimulate the economy by hundreds of millions of Euros per year." EC, ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/silver-economy-studyhow-stimulate-economy-hundreds-millions-euros-year. Accessed 18 Sept.2021.
10. "The Silver Economy as a Pathway for Growth, 2015." OECD, oecd.org/sti/the-silver-economy-as-a-pathway-to-growth.pdf. Accessed 18 Sept.2021.
11. Kuzheliev, M., Posnova, T., Nechyporenko, A., and O. Sokyрко. "Theoretical Aspects of Investing in Human Capital in the Conditions of Formation of the Creative Economy." *Advances in Economics, Business and Management Research*, no. 95, 2019, pp. 64–69.
12. Kozlovskiy, S., Bilenko, D., Kuzheliev, M., Lavrov, R., Kozlovskiy, V., Mazur, H., and A. Taranych. "The system dynamic model of the labor migrant policy in economic growth affected by COVID-19." *Global Journal of Environmental Science and Management*, no. 6(SI), 2020, pp. 95-106.
13. Halushchak, I., Melnyk, V., Myhovyч, T., and M. Zhytar. "Methodical aspects of evaluation of financial architecture of economy." *WSEAS Transactions on Business and Economics*, no. 17, 2020, pp. 260–268.
14. *A Society for all Ages: Challenges and Opportunities*. United Nations Economic Commission for Europe, Edited by Astrid Stuckelberger and Andres Vikat, 2008.
15. Eatock, D. *The silver economy: Opportunities from ageing*. European Parliament, 2015.
16. Reday-Mulvey, G. *Working beyond 60?: key policies and practices in Europe*. Geneviève Reday-Mulvey. Hampshire, New York, Palgrave Macmillan, 2005.
17. Feifs, Toms, Weber, Tina, et.al. *Eurofond. Role of governments and social partners in keeping older workers in the labour market*. Dublin, European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, 2013.
18. *Live longer, work longer*. Paris, OECD, 2006.
19. *Mainstreaming Ageing: Indicators to Monitor Sustainable Policies*. Vienna, European Centre, 2007.